

13 YTTRANDEN VID LANTDAGEN 19.II 1872

Protokoll fördt hos högl. ridderskapet och adeln

Herr *Snellman*: Jag tager mig friheten besvära det höglofliga ståndet med ett andragande, synnerligast för att få yttra ett förslag, som möjligen kunde rädda bankfullmäktiges förslag till reglemente från att förfalla, såsom jag eljest befarar, kommer att ske. Detta andragande rör, såsom väl förmodas kan, § 4 i fullmäktiges förslag.

Det måste säkert vara en öfverraskning för styrelsens medlemmar att få kännedom af förslaget, hvarigenom, styrelsen fullkomligt ohördan, framställes till ständernas beslut ett stadgande, att bankdirektionen för framtiden ej skulle hafva att befatta sig med förvaltningen af statsverkets i banken insatta fonder. Jag föreställer mig att det varit klokare, om bankfullmäktige skulle hafva behagat vända sig till kejsrerliga senaten, anhållande att ombud skulle utses för att tillsammans med dem i en komité öfverlägga om förslag i ämnet. Sedermera skulle detta förslag kunnat underställas Hans Majestäts nådiga pröfning antingen samtidigt med framläggandet för ständerna eller redan tidigare för att vinna Hans Majestäts nådiga bifall. Hvad saken i sig sjelf angår, anser jag visserligen för min del att det kan vara både gagneligt och från bankstyrelsens sida utgöra föremål för en billig fordran, att bankdirektionen komme att för framtiden befrias från förvaltningen af ifrågavarande fonder. Man kunde tänka sig saken så, att regeringen inrättar ett särskildt kontor, som egentligen har att förvalta statsfonderna, sköta räkenskapsföringen och utlåningen som likväl alltid torde komma att för banken återstå, är att mottaga ineliggande penningar, icke allenast allmänna statsfondens öfverskottsmedel för tillfället, utan också särskilda fonders medel, så att både inbetalningar till och utanordningar utaf ett sådant särskildt kontor, ur fonderna kunde i banken ske. I banken skulle således komma att föras särskild folio för hvarje af dessa fonder. Men om förhållandet också endast blefve ungefär det anförda, så kan det alldrig tänkas att, såsom höglofliga ståndets ärade herr bankfullmäktige yttrat sig, regeringen skulle till banken stå i samma förhållande som de enskilde. Styrelsen kan ingalunda i dessa afseenden öfverlemna sig åt bankdirektionens pröfning, när bankdirektionen behagar emottaga ett uppdrag eller icke, beräkna sig provision eller icke. Då allt stadgande i detta afseende i förslaget till reglemente saknas, så befarar jag verkligen att projektet, sådant det är, alldrig kan vinna Hans Majestäts godkännande. Det låter tänka sig att bankutskottet nu kunde skrida till ofvannämnde åtgärd, hvilken, enligt min ödmjuka tanke, ålegat bankfullmäktige. Tiden är visserligen kort, men möjligt vore det. Är detta icke möjligt, anser jag enda utvägen vara att § 4 skulle ändras i det syfte att »angående förvaltningen utaf stats- och militieverkens fonder är särskildt stadgad». I händelse ständerna önska att någon särskild författning skulle hinna före nästa landtdag i detta afseende utkomma, så borde åt ständernas bankfullmäktige öfverlemnas fullmakt att i detta afseende på ständernas vägnar taga hand om saken; eljest torde reformen komma att få anstå till nästa landtdag.

Hvad reglementet i öfrigt beträffar, anhåller jag ödmjukast att blott få göra ett par allmänna anmärkningar. Skulle en sådan åtgärd, som den jag ansett behöflig, från bankfullmäktiges sida föregått detta förslags framlemnande till ständerna, och således ständerna varit försäkrade om regeringens bifall till hvad bankfullmäktige i afseende å förvaltningen af statsfonderna föreslagit, så hade förslaget kunnat

förfara mycket friare i flere afseenden än nu skett. Regeringen har haft ett intresse vid tjenters tillsättande i banken, arbetsordningen o. s. v. hufvudsakligen derföre att statsfondernas förvaltning varit åt bankdirektionen öfverlemnad. När detta skulle komma att försvinna, så hade mycket hårtill hörande kunnat ur förslaget utgå och ständernas rätt att genom sina bankfullmäktige förvalta banken kunnat betydligt utvidgas. – För det andra ber jag att få i afseende å innehållet i § 107 och följande anmärka. Många kunna orsakerna vara, hvarföre bankens utlåningar år för år nedgått. En bland dessa känner jag dock väl, 10
nemligen den, att bankens kontor varit berättigade att diskontera vaxlar, ställda på utlandet, men icke att diskontera inhemska vaxlar. Detta är ett stadgande, som är fullkomligt absurdt och längesedan bort ändras. Jag vet också att, förrän banken till ständerna öfverlemnades, styrelsen var betänkt derpå, men det var en särdeles grannlagenhet, som hos styrelsen var rådande just med afseende derå, att banken skulle blifva till ständerna öfverlemnad, som vållade att man icke ville vidtaga någon den minsta ändring i bestående förhållanden, utan öfverlemna allt detta till ständernas initiativ. Sedan tror jag också att 20
bankfullmäktige hyst samma grannlagenhet i förhållande till sina principaler, ständerna, och derföre ingen förändring i detta afseende skett. Nu föreslås att åt bankkontoret gifva friare händer, men för diskonteringsens öfvervakande tillsätta särskilda diskontkomitéer. Detta är ett experiment, hvarom jag icke vet hvad jag skall säga. Jag lemna det helt och hållet derhän, betvivlande dock mycket att det skall komma att lyckas. I min tanke vore det enklaste att, om så nödigt synes, i bankkontoren tillsätta en tjänsteman till, eller helt enkelt att diskonteringen öfverlemnades åt kontorets föreståndare och kassör, der icke flere tjänstemän finnas. En hufvudsak i enskilda bankanstalter är den, att banktjänstemännen äro afsättliga. Det är också en hufvudsak i 30
föreningbankens rörelse. Förslaget om diskontkomitéerna tyckes vara en slags härmning af hvad i föreningsbankens kontor försiggår. Men förhållandet är ej lika. Förvaltarna af föreningsbanken äro för det första aktionärer och för det andra kunna de när som helst blifva ersatte med andra förvaltare, då de ej nöjaktigt sköta sin tjenst. Skulle verkligen Finlands band skötas såsom en affär, borde förhållandet vara detsamma. Men det synes också billigt å andra sidan att bankens tjänstemän skulle ega någon fördel af affärernas dugliga skötande. Om alltså tjänstemännen i kontoret hade någon tantième å den vinst, som genom kontorets åtgärd tillskyndas banken, skulle det vara en stark 40
uppmaning, antingen då afsättlighet skulle komma i fråga eller ej. De förvaltande i föreningsbankens kontor arbeta såsom aktionärer för sin egen fördel. Det är derföre gifvet att de skola använda all omsorg, såsom i egen affär. I allmänhet är, enligt min tanke, aflöningen i banken bestämd alltför låg. När man bjuder en kamrerare i banken 4 800 mark, en kassör också 4 800 mark för att lefva i Helsingfors, så vet hvar och en som känner lifvet här, att det är en usel penning för personer i deras ställning. Det är gifvet, att de måste söka förtjenst på annat håll. Det är derföre också så ringa arbete kan åläggas såväl bankdirektörerna som banktjänstemännen. Det går icke till i banken 50
som i föreningsbanken, icke heller som i en privat affär i allmänhet. Några få timmar anses tillräckliga för arbetet. Derigenom att lönen förhöjes, kan också mera arbete fordras och antalet af tjänstemän sålunda förminska. Jag föreställer mig, att det vore lämpligt, att åtminstone för bankdirektörerna också föreslå en antième i bankens vinst. Sist ber jag få tillägga ett par ord. Mig synes nemligen, att

förslaget glömmer att silfverrubeln och dess underafdelningar äro landets gällande mynt, och marken gäller blott som en underafdelning af rubeln. Detta rör egentligen redaktionen af förslaget. Det heter: fullhaltigt ryskt och utländskt silfvermynt», »ryskt och utländskt guldmynt». Det är icke lämpligt att sålunda uppställa saken, och det är mycket lätt att gifva en rättelse till undvikande af allt missförstånd angående meningen med dessa uttryck. För ett förbiseende skulle jag också anse stadgandet i förslaget att banken eger utgifva sedlar lydande å 5, 10, 20, 25 och 100 mark. Sedlar å 25 mark äro helt och hållet en anomali, de tillhöra icke decimalsystemet. Om 5 marks sedlar kan sägas detsamma. Egentligen borde klingande mynt till denna valör finnas. Silfvermyntet är likväl för stort och tungt, guldmynt ha vi icke, och små sedlar äro mycket älskade af vår allmänhet, isynnerhet vår allmoge så att detta kan hafva skäl för sig, men ingalunda 25 marks sedlar, såsom icke tillhörande decimalsystemet.

10

Herr *Snellman*: Jag anhåller ödmjukast om ordet, för att försäkra, det jag i alla afseenden förenar mig i herr von Trapps yttrande angående bankens befattning med statsverkets affärer i utlandet, ehuru jag icke specielt lade vikt på denna punkt, utan uppfattade saken i allmänhet så att banken skulle vara statens bankir. Jag begagnar tillfället att tillägga något, som jag i mitt första andragande glömde att nämna och som rör en småsak, nemligen att jag skulle anse, i afseende å det tillskott banken bör betala till statsverket, för den ifrågasatta särskilda förvaltningen af statsverkets fonder, att om något sådant stadgande komme att bibehållas, det vore lämpligt att anslå en viss rund summa af bankens vinst årligen tillsvidare åt statsverket, i hvilken summa skulle ingå de nuvarande utgifterna för statsverket, nemligen för realskolan och för dårvården, hvilken sista post isynnerhet synes mig något olämpligt paradera i bankutgifterna. Man kunde säga, det är något olämpligt att banken skall framstå såsom de dårars förmyndare.

20

30

Herr *Snellman*: I afseende å diskontkomitéerna har jag tagit mig friheten att endast yttra ett blygsamt tvifvel. Jag vill visst hoppas, att det skall finnas personer som vilja egna sig åt vården af bankens angelägenheter utan någon ersättning; finnes sådana öfverallt, kan förslaget vara ganska lämpligt, men § lyder att kommissionen sammanträder tvenne gånger i veckan; dermed torde sådana städer som Åbo och Wiborg ingalunda vara belåtna; der måste banken vara öppen hvarje dag. På andra orter torde diskontering blifva nödig, åtminstone hvarje postdag och under seglationen i flere af landets städer hvarje dag. Hvad beträffar åter risken deraf, att föreståndaren för kontoret, jemte kassören eller en derstädes anställd tjänsteman, skulle ega en så stor och vidsträckt myndighet, som den att diskontera inhemska papper eller att diskontera på utlandet ställda vexlar, kan den risken mycket lätt inskränkas. Det behöfves endast, att kontorets föreståndare på hvarje ort uppgör en lista på de för honom kända affärsmän, hvilka pläga anlita banken och föreslår till hvilket högsta belopp, han anser banken med afseende å dem kunna gå. Denna lista skickas sedan till bankdirektionen, som antingen gillar eller ändrar den, och tillsvidare får icke denna lista öfverskridas. Infinner sig någon, som icke finnes på listan upptagen, är det lätt att genom telegrafan förfråga sig i Helsingfors. Det är icke något nytt, som jag föreslår, utan något, som är allmänt i alla bankirhus, i alla banker, i alla stora affärshus äfven i detta land. Utlänningen har här sina kommissionärer, som hvarje år förfullständiga och rätta den lista, huset har öfver finske affärsmän och det förtroende dem kan skänkas.

40

50